

## АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Зміни, які відбуваються в нашому суспільстві, викликали інтерес до іноземних мов. Потреба швидкого й ефективного оволодіння іноземними мовами вимагає застосування нових форм і методів навчання. Метою даної статті було показати освітні технології і методи, у яких активізація пізнавальної діяльності студентів під час навчання іноземної мови впливає на вдосконалення розумових здібностей, творчого мислення і зрештою – на емоційно-ціннісне ставлення до себе. У статті розглядається активізація пізнавальної діяльності студентів як необхідна умова для успішного саморозвитку та самовдосконалення. Досліджено теоретичні підходи до розуміння поняття творчого мислення, виявлено його особливості, визначено структуру та механізми розвитку. Викладач у процесі навчання виступає помічником, порадиником, тому він вибирає форми, методи та прийоми, які сприяють розвитку природних нахилів студентів. Обґрунтовано переваги використання інноваційних технологій, реальних комунікативних ситуацій, які підвищують інтерес і мотивацію студентів, що є необхідним для успішного вивчення іноземної мови. Підкреслюється, що саме інноваційні технології приносять студентам задоволення в навчанні, позитивно впливають на підвищення їх самооцінки та забезпечують високий рівень комунікативної підготовки. У статті було розглянуто найактуальніші та реальні в застосуванні методи активізації пізнавальної діяльності, орієнтовані на сучасну студентську молодь, їх інтереси і захоплення.

**Ключові слова:** пізнавальна діяльність, творче мислення, технологія контекстного спостереження, технологія критичних інцидентів, комунікативно-ситуативне моделювання, ділова гра, симуляції, інформаційні технології, тренінг.

### **Активизация познавательной деятельности студентов в процессе изучения иностранного языка**

Изменения, которые происходят в нашем обществе, вызвали интерес к иностранным языкам. Потребность быстрого и эффективного овладения иностранными языками требует применения новых форм и методов обучения. Целью данной статьи было показать образовательные технологии и методы, в которых активизация познавательной деятельности студентов при обучении иностранному языку влияет на совершенствование умственных способностей, творческое мышление и на эмоционально-ценностное отношение к себе в целом. В статье рассматривается активизация познавательной деятельности студентов как необходимое условие для успешного саморазвития и самосовершенствования. Исследованы теоретические подходы к пониманию понятия творческого мышления, выявлены его особенности, определена структура и механизмы. Преподаватель в процессе обучения выступает помощником, советчиком, поэтому он выбирает формы, методы и приемы, которые способствуют развитию природных наклонностей студентов. Обоснованы преимущества использования инновационных технологий, реальных коммуникативных ситуаций которые повышают интерес и мотивацию студентов, что необходимо для успешного изучения иностранного языка. Подчеркивается, что именно инновационные технологии приносят студентам удовольствие в обучении, положительно влияют на повышение их самооценки и обеспечивают высокий уровень коммуникативной подготовки. В статье были

рассмотрены наиболее актуальные и реальные в применении методы активизации познавательной деятельности, ориентированные на современную студенческую молодежь, их интересы и увлечения.

**Ключевые слова:** познавательная деятельность, творческое мышление, технология контекстного наблюдения, технология критических инцидентов, коммуникативно-ситуативное моделирование, деловая игра, симуляции, информационные технологии, тренинг.

### **Activation of cognitive activity of students in the process of studying a foreign language**

Changes that take place in our society have raised interest in foreign languages. The need for quick and effective mastery of foreign languages requires the use of new forms and methods of training. The purpose of this article was to show educational technologies and methods in which the activation of cognitive activity of students during the teaching of a foreign language affects the improvement of mental abilities, creative thinking and eventually on the emotional and value attitude towards oneself. The article deals with the activation of cognitive activity of students as a necessary condition for successful self-development and self-improvement. Theoretical approaches to the understanding of the notion of creative thinking are investigated, its features have been identified, the structure and mechanisms of development have been determined. The teacher in the learning process acts as an assistant, counselor, so he chooses the forms, methods and techniques that contribute to the development of the student's natural inclinations. The advantages of using innovative technologies, real communication situations that increase the interest and motivation of students, which are necessary for the successful study of a foreign language, are substantiated. It is emphasized that it is innovative technologies that give students satisfaction in studying, positively affect their self-esteem and provide a high level of communicative preparation. The article considered

the most actual and realistic methods of activating cognitive activity aimed at contemporary student youth, their interests and admiration.

**Key words:** cognitive activity, creative thinking, technology of context observation, technology of critical incidents, communicative-situational modeling, business game, simulation, information technology, training.

Сучасну перебудову в освіті можна схарактеризувати словами: «Знайди, зрозумій і створи себе, щоб міг творити край, у якому хочеш жити». Зміни в освітній стратегії торкаються передусім викладачів. Саме вони повинні перенести головні акценти в навчанні на систематичну самостійну роботу студентів з привласнення знань, вироблення вмій і навичок їх творчого використання. У стінах навчального закладу у студентів мають сформуватися потреби і можливості виходити за межі засвоєного навчального матеріалу, самостійно, творчо переосмислювати його, розвивати здібності до саморозвитку, готовність до неперервної й гнучкої самоосвіти впродовж життя. Тобто навчально-виховний процес скеровується на розвиток творчої особистості. Це можна робити тільки активізуючи навчально-пізнавальну діяльність.

У представленій розвідці звертаємо увагу на важливість питання активізації пізнавальної діяльності студентів для їхнього саморозвитку та самовдосконалення, формування готовності до творчої професійної діяльності.

**Мета:** показати освітні технології і методи, у яких активізація пізнавальної діяльності студентів під час навчання іноземної мови впливає на вдосконалення розумових здібностей, творчого мислення і зрештою – на емоційно-ціннісне ставлення до себе.

Питання активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання має таку ж давню історію, як і саме навчання. Що правда, спочатку теорія навчання розвивалася

як педагогіка шкільного навчання. Принцип активності в навчанні лежав в основі ідеї методу Сократа, що передбачав діалог у навчанні. Дискусію в процесі навчання використовував Цицерон. Демокріт наголошував, що головним у навчанні є не повні знання, а їх розуміння. У XVII столітті прихильником активного навчання став Я. Коменський, який закликав «вчити дітей мислити». Перелік можна продовжувати. Але розвиток педагогіки вищої освіти був сповільненим і його пов'язують з іменами М. Ломоносова, Т. Грановського, М. Лобачевського та ін. Однак процес активізації мислення частіше поцінювали як зовнішню активність. Кінець XX і початок XXI століття висунули ідею активізації мислення студентів під час лекцій, семінарських і практичних занять завдяки використанню спеціальних прийомів, які активізують механізми мислення, а саме: створення проблемних ситуацій, організація самостійної роботи в аудиторії, які впливають на емоційно-чутливу сферу студента. На нашу думку, так організована робота створює умови, що сприяють активізації пізнавальної діяльності переважно завдяки активізації сприймання. Набагато складнішими є активізація механізмів мислення.

М. Махмутов [3], досліджуючи проблемне навчання, виділив три типи мислення: активне, самостійне і творче. Активне мислення активізується в процесі діалогу: викладач ставить запитання (прямі, опосередковані, проблемні), студенти відповідають, сперечаються, доводять власну точку зору. Самостійне мислення обов'язково активне. Адже в самостійності виявляється активність. Викладач формулює завдання, а студенти самостійно шукають шляхи його виконання, спираючись на здобуті знання. Завдання може бути обмежене в обсязі й часі виконання. Творче мислення активізується тоді, коли в процесі навчання з'являється нова, незнайома інформація, яку потрібно не просто сприйняти, а й пов'язати з уже відомою, дійти незалежних висновків. Таке мислення

забезпечує можливість створювати нове, нестандартне, оригінальне, уможливорює орієнтацію розумової роботи індивіда на нові вимоги, пошуки шляхів, форм створення нового, того що не було в його особистому досвіді. Структура творчого мислення варіативна. Вона включає в себе можливість бачення і розуміння проблеми, самостійність мислення, діалектичність, критичність мислення, гнучкість, активність, легкість генерування ідей, ати конформізм, здатність до оцінних дій тощо.

Механізм творчого мислення можна розвивати, побудувавши відповідно структуру мети і складники освітнього процесу (зміст освіти, засоби освіти, за допомогою яких досягається мета, організаційні засади, матеріальне забезпечення).

За такого підходу активізація мислення студентів перетворюється в суто творче завдання для викладача. Його креативність визначає можливості використання механізмів розвитку творчого мислення студентів. Ним створюється поле взаємодії, у якому стимулюється діяльність, спрямована на отримання нових знань, об'єднуються поодинокі «сплески» і «виверження» студентської творчості в єдине ціле і спрямовуються на досягнення нових форм розвитку, корегується напрям нестандартного розв'язання проблеми (за допомогою уяви і фантазії) для подальшого її надсвідомого розв'язання. У цій взаємодії все закономірно й обумовлено.

Відповідно до мети дослідження нами використовувалися технології та методи навчання іноземної мови, які обов'язково включали елементи активізації мислення студентів. Серед них:

*Технологія контекстного спостереження* полягала у виявленні індивідуальних особливостей (логіки поведінки, вербальних і невербальних відмінностей, стилю спілкування) професійної поведінки фахівців іншої країни, які мають місце у спостереженні, моделюванні й здійсненні професійної діяльності (наприклад, нами формулювалося

завдання побудувати професійний портрет українського фахівця, що виконує певний вид діяльності й порівняти його з тим, що бачили у відеофільмі). Основою спостереження є мульти-, медіа-, відеонаочності. Особливість технології полягає в тому, що студенти вчаться аналізувати побачене та порівнювати з їм відомим, висловлювати власну думку щодо побаченого.

*Технологія критичних інцидентів.* Метою даної технології є ознайомлення студентів з професійними заплутаними, проблемними або конфліктними ситуаціями, у яких вони можуть опинитись у процесі професійної діяльності під час взаємодії з іноземними партнерами (необхідно враховувати тип їхньої культури та поведінки). При плануванні заняття з використанням даної технології слід враховувати те, що студенти мають володіти інформацією, на фоні якої виникла певна проблема.

*Технологія крос-культурного аналізу і коментування профільних автентичних текстів* здійснюється за допомогою аналізу текстів професійної спрямованості. Суть даної технології полягає у зіставленні культурних відмінностей, особливостей професійної поведінки іноземних партнерів, їхнього професійного світогляду, професійно значущих якостей в умовах здійснення професійної діяльності, ситуаціях міжкультурної комунікації.

*Комунікативно-ситуативне моделювання.* Методичною основою комунікативно-ситуативного моделювання є комунікативний метод, який забезпечує навчання іншомовної комунікації безпосередньо через спілкування. Основною умовою використання цього методу є побудова моделі навчання за допомогою комунікативної організації навчального процесу. Це забезпечує можливість використання отриманих фахових знань з іноземної мови в комунікативних ситуаціях, розширює мовне та соціальне середовища, максимально наближає до реалій іншомовного професійного спілкування.

Навчання студентів відбувалося завдяки симуляції, імітаційно-ігровій діяльності, яка передбачала закріплення мовленнєвого матеріалу в змодельованих імітаційно-ігрових ситуаціях. На заняттях ми моделювали ігрові ситуації двох типів: ситуації для роботи з текстами і загальнокомунікативні ігрові ситуації. Ситуації для роботи з текстом моделювалися на трьох етапах: дотекстовому, текстовому та післятекстовому. Така організація навчання найкраще забезпечувала набуття навичок самостійної роботи з професійно-орієнтованими текстами.

Загально-комунікативні ігрові ситуації мали на меті сформувати у студентів мовленнєві навички монологічного та діалогічного мовлення в ситуаціях професійної взаємодії та вміння враховувати емоційний стан, поведінку партнерів у різних практичних ситуаціях.

Разом із моделювальними ігровими ситуаціями для роботи з текстом і професійно-комунікативними вправами на розв'язання ситуацій нами практикувалося використання загальноприйнятих виразів у професійному спілкуванні й зразків поведінки, що вимагає дипломатичний протокол, етикет і завдання для вироблення навичок вільного їх використання. Навчальна діяльність студентів на заняттях орієнтувалася на активне і самостійне виконання комунікативних завдань, ухвалення рішень, на їхню участь у різнопланових видах діяльності, максимально наближених до професійних ситуацій спілкування, які потребують вільного володіння іноземною мовою.

Уся система завдань формувального етапу експерименту мала вмотивований характер, була осмисленою та особисто прийнятою її учасниками. У більшості випадків студенти мали змогу обирати вид і складність завдання, зважаючи на власні можливості, рівень претенсії.

*Ділова гра* як форма контекстного навчання є зразком створення предметного та соціального змісту майбутньої професійної діяльності, моделювання ситуацій і стосунків,



які характерні для даної діяльності. Під час ділової гри її учасники виконували квазіпрофесійну діяльність, яка поєднує в собі елементи навчання та професійної діяльності. Здобуті в такий спосіб знання, набуті вміння й навички засвоюються студентами не абстраговано, а в контексті їхньої майбутньої професійної діяльності. Такий спосіб організації навчального процесу сприяє розвитку загальних і професійних компетенцій, зокрема комунікативних; формує навички взаємодії з партнерами, сприяє вихованню особистісних якостей, викликає позитивні емоції, прискорює темп, поліпшує результат мисленнєвої діяльності, розвиває нестандартне мислення, формує ділові якості та риси майбутніх фахівців.

Під час використання ділової гри нами надавалося значення формуванню вмінь самостійно реагувати на конкретну ситуацію, будувати план наступних дій, виражати власну думку та ставлення щодо різних питань, що сприяло розвитку творчої діяльності. Особливістю було створення проблемних ситуацій, під час яких спостерігалась індивідуальна реакція студентів на проблему, стиль її розв'язання, уміння довести розв'язок до логічного завершення. У такій діловій грі кожен студент мав змогу відчувати своє „Я”. Скованість, страх, закомплексованість у процесі навчання змінювались активністю та розкутістю. Створювались умови для самоствердження особистості, набуття впевненості в собі.

При організації ділової гри дуже важливим є момент розподілу ролей. Ми надавали можливість кожному визначитися самостійно, проаналізувавши власні можливості, здібності (цей момент важливий для визначення суб'єктивної самооцінки). У процесі ділових ігор студенти наповнюють іншомовне спілкування предметним змістом, навчання набуває чітко вираженої професійної спрямованості. Студенти, активно використовуючи мовленнєві зразки та моделі, термінологічну лексику, лексико-граматичні конструкції та

структури, вчатья висловлювати власні думки й наміри щодо з'ясування ділового питання, а також вчатья конструювати та імітаційно відтворювати такі моменти професійної діяльності, як розмова по телефону, ділова зустріч, презентація тощо.

Метод *мозкового штурму* (brain-storming) належить до найефективніших методів активізації творчої діяльності. Метод був розроблений Алексом Осборном ще 1953 року. Головною ідеєю даного методу є те, що страх, критика, відчуття невпевненості гальмують творчий процес і є головною перешкодою породження нових ідей, тому їх появу слід упередити. Суть методу полягає в тому, що студентам ставиться якесь проблемне запитання, на яке немає готових відповідей, що і є підставою для міні-дискусії в групі. Кожен студент намагається висловити власне бачення проблеми, запропонувати способи її розв'язання, аргументовано переконати одногрупників у правоті власної позиції, враховуючи аргументи партнерів і наведені неспростовні факти.

Наведемо, для прикладу, кілька запитань:

- *Для чого проводяться презентації, хто їх організовує?*
- *Чому деякі рекламні проекти є неефективними та як зробити їх успішними?*
- *Що б ви зробили, якби запізнилися на важливу ділову зустріч?*

Студенти аргументують власної висловлювання щодо поставлених запитань і підкріплюють їх фактами з реальної практики ділового життя, прикладами з власного досвіду, цитатами з різноманітних джерел, намагаються знайти вихід з таких ситуацій. На такому занятті відбувається не озвучування та відтворення матеріалу підручника або прочитаного тексту, а жваве обговорення нагальних проблем ділового життя, творче розв'язання характерних проблем ділової комунікації.

До особливостей даного методу слід зарахувати таке:

– вибір теми для обговорення та розв’язання. Вони мають бути цікавими, педагогічно виправданими, пробуджувати думку в кожного студента, спонукати до висловлювання, пошуку нових ідей;

– критика (як з боку викладача, так і з боку колег) є забороненою. Тобто учасники інтерактивної групи мають бути впевнені, що їх ніхто не буде критично оцінювати, не схвалювати їхні ідеї. Стимулюється „політ фантазії” – студенти мають максимально дати волю думці, пошуку нових ідей, нестандартних рішень. Дозволено висловлювати будь-які, навіть абсурдні або фантастичні ідеї. Студенти мають усвідомлювати, що немає настільки безглузвих ідей, які б не можна висловити.

У практичній діяльності використовується і письмова форма даного методу. Усі перераховані умови залишаються незмінними, лише заощаджується час і студенти тренуються в письмовому мовленні.

*Метод кейс-стаді* – ґрунтується на розробці практичних ситуацій. Нині він є одним з найпопулярніших у бізнес-освіті, хоча виник ще на початку ХХ ст. в школі бізнесу Гарвардського університету [1, с. 112–124]. Ефективність методу полягає в тому, що він сприяє формуванню основних професійних компетенцій, розвиває комунікативні здібності, прагнення лідерства, уміння аналізувати в короткі терміни великий обсяг інформації, ухвалювати рішення в умовах стресу та недостатньої інформації. Суть методу полягає в тому, що для дискусії обираються теми з реалій професійного життя. В обговоренні беруть участь як студенти, так і викладачі. Приклади професійних ситуацій зазвичай готуються в письмовому вигляді, їхній зміст становлять актуальні проблеми професійної діяльності. Спочатку студенти знайомляться із ситуацією, потім самостійно її опрацьовують, починається спільна дискусія під керівництвом викладача. Структура заняття з

використанням методу кейс-стаді складається з таких етапів:

- попередня підготовка письмового прикладу кейса (з практичного досвіду, або бізнесу);
- самостійне вивчення та обговорення кейса студентами;
- спільне обговорення кейса під чітким керівництвом викладача;
- дія за принципом: „обговорення важливіше за саме рішення”.

Під час використання даного методу на заняттях з іноземної мови важливо правильно обрати кейс. Тема обговорення має бути вже відомою студентам з фахової дисципліни, а викладач має бути компетентним та обізнаним щодо цього. Ідеальний кейс виходить, якщо його підготувати на основі власного досвіду. Можливим є варіант ділової зустрічі, моделювання певної ситуації, проблеми, які вимагають розв’язання, але не потребують додаткової інформації.

*Метод симуляцій.* Слід вказати, що в кібернетиці термін, який дав назву методу, використовується для моделювання та імітації реальності. У мовному навчанні студентів міжнародних економічних відносин цей метод використовується для моделювання та програвання професійних ситуацій, виконання рольової діяльності. Ідеться про різноманітні симуляційні бізнес-ігри, які надають студентам можливість застосовувати знання, відпрацьовувати власні навички для виконання того чи іншого завдання в так званому „захищеному, безпечному середовищі”, яке імітує реальні ділові ситуації, наприклад, ситуація в бізнесі, випадок на перемовинах тощо.

Симуляція створює умови для випробування студентами певних професійних ролей – менеджера, маркетолога, керівника компанії, дає можливість дослідити систему роботи конкретного підприємства. Перед учасниками гри ставлять певні завдання – укласти договір, відповісти на претензії та рекламу, збільшити прибуток

фірми. Стимуляційні бізнес-ігри зацікавлюють студентів у такій мірі, що вони перестають помічати, що це гра, цілком поринають у проблему, втілюються в професійну роль, вболівають за результат роботи, змагаються.

Симуляції впорядковують знання студентів, готують їх до необхідності прийняття в майбутній діяльності швидких і вмотивованих рішень і головне – формують уміння будувати план наступних дій, проводити перемовини, переконувати ділового партнера, набувають навичок комунікативної взаємодії тощо.

В організації навчальної діяльності студентів ми використовували також комп'ютерні симуляції.

*Інформаційні технології.* Якісна мовленнєва підготовка студентів, що забезпечує рівень творчої діяльності, неможлива без використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних освітніх технологій. За висловлюванням Р. Мартинової, засоби інформаційних технологій стимулюють розвиток внутрішнього мовлення як основи мовленнєво-розумової діяльності, зокрема таких як мислення, сприймання, увага та пам'ять; підтримують інтерес до заняття; стимулюють іншомовну мовленнєву діяльність; створюють і підсилюють мотивацію; відкривають додаткові можливості рефлексії; розширюють можливості подання інформації [2]. Це підтверджено і нашими дослідженнями. Встановлено, що спеціально організоване навчання з набуття навичок іншомовного спілкування та спеціального перекладу з використанням комп'ютера також сприяє розвитку пізнавальних процесів у студентів. Використання нових інформаційних технологій у навчанні створює додаткові можливості вивчати на якісно новому рівні мовні та загальноосвітні дисципліни, посилювати контекстність комунікативної підготовки.

Проведені дослідження дозволили дійти таких висновків: використання комп'ютера в процесі вивчення іноземної мови сприяє зацікавленню мовою (під час роботи з навчальною програмою діє методичний прийом

„перенесення” студентів в іншомовну ситуацію, наближену до реального життя; у студентів виникає інтерес до роботи з комп’ютером, серед іншого до різноманітних комп’ютерних програм; робить навчальний матеріал наочнішим (за допомогою навчальних програм можна поєднати чуттєві, слухові та зорові компоненти впливу на сприйняття тексту студентами); розширює знання студентів з певної навчальної теми, сприяє їхньому професійному та соціальному спрямуванню. Окрім того, студенти мають можливість здійснити самоперевірку набутих знань і вмінь.

*Технологія тренінгу.* Тренінг (від англ. – train, training – спеціальне тренування, навчання чого-небудь) – це форма інтерактивного спланованого і систематичного розвитку здібностей до навчання, що має власну методіку, технологію, філософію та ідею. Дана технологія є сукупністю активних методів навчання, які сприяють формуванню і розвитку в студентів умінь і навичок спілкування та групової взаємодії, самоаналізу своїх можливостей, необхідних для адекватного виконання конкретно поставленого завдання або роботи. Вона сприяє розвитку вмінь розв’язувати різноманітні життєві та професійні проблеми через поєднання професійного й особистісного буття за допомогою вправ. Під час тренінгу використовуються різноманітні вправи, ігри, диспути, музика, відеонаочність. Створюється незвичайне оточення, яке спонукає до творчості, захопленості, підприємлихості.

Головна особливість технології тренінгу полягає в тому, що студентів не вчать за узвичаєними методиками, вони набувають знань, практичних умінь і навичок самостійно, завдяки активному спілкуванню, практичному розв’язанню проблемних ситуацій, завдань, у процесі дискусій. Під час такого навчання розвиваються спеціальні вміння (наприклад, уміння вести дискусію, розв’язувати міжособистісні конфлікти), поглиблюється досвід аналізу ситуацій спілкування (підвищується адекватність самоаналізу, аналізу співрозмовника, групової ситуації в

цілому), розвиваються толерантність, уміння слухати, розуміти самих себе й співрозмовників, формується рефлексивна активність. Студенти змушені замислюватися над власними помилками, недоліками в галузі власних знань, етики поведінки, правил комунікації.

Основне завдання тренінгу полягає в тому, щоб навчити студентів самостійно знаходити необхідну інформацію, застосовувати вже відомі знання, уміння і навички для з'ясування конкретного, деколи нестандартного практичного питання. Дана технологія має низку переваг:

- вона вчить студентів самостійно, творчо мислити, а не використовувати відомі алгоритми, шаблони при виконанні завдань;
- реалізує принцип активності студентів через включення в навчання елементів досвіду;
- впливає на розвиток комунікації, студенти краще починають розуміти один одного;
- розвиває командний дух і формує вміння командного виконання завдань, тобто орієнтована на широке використання студентами ефекту групової взаємодії;
- передбачає своєрідний варіант навчання відповідно до моделей;
- підвищує ефективність діяльності, серед іншого в зовнішній комунікації (переговори).

Ми використовували чотири основні види тренінгової технології: інформаційну підготовку, діяльність симуляції (імітаційну), вправи для практичного виконання завдань і груподинамічні вправи. Серед варіантів тренінгових технологій були: тренінг рефлексивності, професійно-поведінковий тренінг і тренінг професійно-мовної сенситивності.

У процесі підготовки до використання тренінгової технології, у комплектуванні та обґрунтуванні його процедур ми виходили з низки суджень:

– найефективнішою слід вважати ключову модель спілкування „суб’єкт-суб’єкт” у всіх варіантах її розкриття;  
– у випадку передачі алгоритмів дій найадекватнішою формою комунікативного впливу слід вважати односторонній і категоричний інструктаж викладача;  
– акт спілкування має розкриватись одразу в двох площинах: діалогічній і монологічній, при чому діалог є основою спілкування, а монолог – редукованою формою діалогу.

За таких умов взаємодія „викладач-студент” набуває іншого рівня. Вона не є чітко регламентованою імітацією педагога і не спрямована на засвоєння лише поданого матеріалу. В умовах взаємодії „викладач-студент” або „студент-студент” дії другого не спрямовані на негайне засвоєння нового матеріалу, а навпаки, ініціатива студента направляє на досягнення спільної мети, що сприяє розвитку пізнавального інтересу, мотивації досягнень.

**Висновки.** Використання вищенаведених технологій і методів активізують пізнавальну діяльність, забезпечують високий рівень комунікативної підготовленості, необхідної для виконання професійних завдань, сприяють перетворенню зовнішнього засвоєного досвіду у внутрішній. Використання таких інноваційних технологій, як технологія контекстного спостереження, технологія крос-культурного аналізу та коментування профільних текстів, комунікативно-ситуативного моделювання, ігрові технології, технологія критичних інцидентів, технологія тренінгу, інформаційні технології приносять студентам задоволення у навчанні, позитивно впливають на підвищення їх самооцінки.



## Література

1. Іванова І. Метод конкретних ситуацій („Кейс-стаді”) у формуванні професійних менеджерів // Вісник КНТЕУ. – 2001. – №1. – С. 112–124.
2. Мартинова Р.Ю. Компоненти змісту навчання іноземних мов в ієрархічній послідовності оволодіння ними // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 : зб. наук. праць. – Харків: ОВС, 2002. – Ч. 1. – 640 с.
3. Махмутов М.И. Проблемное обучение: основные вопросы теории / М.И. Махмутов. – Москва: Педагогика, 1975. – 368 с.
4. Пиндик О.Г. Педагогічні умови розвитку пізнавальної активності студентів вищих навчальних закладів економічного профілю (на матеріалі вивчення іноземної мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.09 / Олена Георгіївна Пиндик. – Київ, 2003. – 21 с.

## References

1. Ivanova I. Metod konkretnykh sytuacij („Kejs-stadi”) u formuvanni profesijnykh menedzheriv / I. Ivanova // Visnyk KNTEU. – 2001. – №1. – S. 112–124.
2. Martynova R. Ju. Komponenty zmistu navchannja inozemnykh mov v ijerarkhichnij poslidovnosti ovolodinnja nymy / R. Ju. Martynova // Rozvytok pedagoghichnoji i psykhologhichnoji nauk v Ukrajinі 1992–2002 : zb. nauk. pracj. – Kharkiv : OVS, 2002. – Ch. 1. – 640 s.
3. Makhmutov M.Y. Problemnoe obuchenye : osnovnye voprosy teoryy / M.Y. Makhmutov. – Moskva : Pedagoghyka, 1975. – 368 s.
4. Pyndyk O.Gh. Pedagoghichni umovy rozvytku piznavaljnoji aktyvnosti studentiv vyshhykh navchalnykh zakladiv ekonomichnogho profilju (na materiali vyvchennja inozemnoji movy) : avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. ped. nauk : 13.00.09. – Pyndyk Olena Gheorghijevna. – Kyjiv, 2003. – 21 s.